

Vandaag zou Anne Frank tachtig jaar geworden zijn. Bloeme Evers (82) zat met haar op school en in dezelfde barak in Auschwitz. Evers overleefde het, als enige van haar familie.

tekst MARIANNE LAMERS
foto MARC DRIESSEN

'We hadden de hel

Bloeme Evers: 'Last van een overlevingsschuld heb ik niet. Er is geen reden dat ik het gehaald heb en anderen niet. Ik heb gewoon geluk'

Het leek alsof ik groeide, de dag dat we bevrijd werden uit het kamp, alsof ik vijf centimeter langer werd. Ik keek weer naar boven, naar de zon, alsof het de eerste keer was. Het was de gelukkigste dag van mijn leven.

Toen begon het wachten. Er was niemand die ons kwam halen. Ik had negen verschrikkelijke maanden in concentratiekampen gezeten en er was geen bus, geen kar, geen trein vanuit Nederland die ons terug naar huis bracht. Tien dagen hebben we gewacht, toen besloten we te gaan lopen. We waren met twaalf vrouwen, ik was de jongste en er vergeleken met de rest nog redelijk aan toe. Ik woog 33,5 kilo, de rest van de vrouwen was nog meer verzwakt dan ik. Ziektes hadden we niet. Ziek zijn, zo hadden we geleerd, konden we ons niet permitteren. Ziek zijn was doodgaan.

De weg naar huis was niet vervelend. We konden ons geluk niet op. Het was ongelooflijk, we hadden de hel overleefd. Ik verlangde heel erg naar huis, ook al wisten we dan dat we een van de weinigen waren die het overleefd hadden. Na hetgeen wij hadden gezien, maakten we ons geen illusies meer.

Van mijn familie was niemand over, maar ik had het geluk dat ik nog een vriendje had in Amsterdam naar wie ik terug kon. Ik werd met open armen ontvangen. Een maand later had ik een baan. Dat is iets wat wij overlevenden delen: het harde werken. Als je niet werken kon, was je ten dode opgeschreven. En nooit meer achterom kijken, alleen maar vooruit. Wat geweest is, is geweest en nu aan de slag. Je emoties toelaten, was geen optie. Dan had je je in het kamp al lang tegen het elektrische prikkeldraad geworpen.

Wat wij hebben meegemaakt, is onbespreekbaar en onuitsprekelijk. Onuitsprekelijk, omdat de gruwelen niet over je lippen kwamen en onbespreekbaar omdat niemand het er over wilde hebben. De dingen die ik zag, zakten niet naar mijn hart, maar bleven hangen in mijn hersenen. Pas drie jaar na de bevrijding kon ik huilen. Duidelijk maken wat mij was overkomen, kon ik niet. Nog kan ik het niet, ook aan mijn kinderen niet, al zijn ze vol begrip. Het is gewoon niet te begrijpen.

Na de oorlog verloofde ik me met het vriendje dat ik toen had, maar

'Wij zijn geen slachtoffers, maar winnaars'

dat ging stuk. Ik wilde absoluut niet meer afhankelijk zijn. Ik was zo lang alleen maar machteloos geweest, bij het onderduiken, in de kampen. Ik wilde niet steeds gecontroleerd worden en verantwoording afleggen. De man die ik daarna leerde kennen, kon daar beter mee omgaan.

Margot en Anne leerde ik kennen toen in 1941 alle Joodse kinderen naar één Joodse middelbare school werden gestuurd. Ik zat in de klas bij Margot. Zeer beschaafde mensen waren het, de familie Frank. We werden in dezelfde tijd naar kamp Westerbork gestuurd. Ik weet nog dat ze aan de poort stonden, te kijken naar de lange rij mensen, in de hoop dat er maar geen bekenden tussen zaten. Ze schrokken toen ze mij zagen. Ik was alleen en was verraden op het adres waar ik was ondergedoken. Mijn vader durfde niet onder te duiken, hij was te gezagsgetrouw. Mijn moeder durfde wel, maar was trouw aan mijn vader, en mijn zusje was nog te jong om daarover te beslissen.

Anne, Margot en Edith werden net als ik naar Auschwitz gestuurd. We zaten in dezelfde barak, met nog negenhonderd vrouwen, tien tot twaalf per stapelbed. We maakten regelmatig een praatje. Dat ging over de situatie, over de angst die we deelden, maar vooral over eten. We waren uitgehongerd, hadden de raarste visioenen over eten.

Van de spanningen tussen Anne en haar moeder die in *Het Achterhuis* worden beschreven, was in Auschwitz niets meer over. Het was een drie-eenheid, ze waren altijd samen. Na precies vijftig dagen in Auschwitz te hebben gezeten, werden ze op transport gezet naar Bergen-Belsen.

Anne was vast schrijfster geworden, ze had talent. Ikzelf hield ook een dagboek bij, maar ben daar mee opgehouden toen ik moest onderduiken. Te gevaarlijk. Last van een overlevingsschuld heb ik niet. Er is geen reden dat ik het wel gehaald heb en zoveel anderen niet. Ik heb gewoon geluk gehad en dat heb ik niet aan mezelf te danken.

Ik heb een geschiedenis van wonderen en gekke dingen. Ik ben trots op de veerkracht die het Joodse volk de laatste 64 jaar heeft laten zien. Wij zijn geen slachtoffers, maar winnaars. Ik ben ontzettend blij met de studie kinderpsychologie die ik heb afgerond, met de zes boeken die op mijn naam staan, met het lintje dat ik van de koningin kreeg, maar vooral met het grote nakomelingschap dat ik heb. Ik heb met al mijn kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen een goede relatie. Mijn verdriet heb ik nooit kunnen verwerken, dat neem ik mee in mijn graf. Dat accepteer ik.